

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА імені О.М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання розрахунково-графічної роботи
з дисципліни

**«ЕКОНОМІКА ТА ЦІНОУТВОРЕННЯ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ
ТУРИСТСЬКОЇ ІНДУСТРІЇ»**

*(для студентів 4 та 5 курсів всіх форм навчання
спеціальності 241 – Готельно-ресторанна справа)*

ХАРКІВ – ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 2018

Методичні рекомендації до виконання розрахунково-графічної роботи з дисципліни «Економіка та ціноутворення на підприємствах туристської індустрії» (для студентів 4 та 5 курсів всіх форм навчання спеціальності 241 – Готельно-ресторанна справа) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. Л. А. Нохріна. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 37 с.

Укладач Л. А. Нохріна

Рецензент

Є. М. Кайлюк, кандидат економічних наук, професор кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

*Рекомендовано кафедрою туризму та готельного господарства,
протокол № 1 від 28 серпня 2015.*

ЗМІСТ

1 Мета та завдання розрахунково-графічної роботи.....	4
2 Вимоги до оформлення розрахунково-графічної роботи.....	4
2.1 Титульний аркуш.....	6
2.2 Зміст.....	6
2.3 Вступ.....	6
2.4 Основна частина.....	6
2.5 Висновки.....	6
2.6 Список використаних джерел.....	6
3 Захист розрахунково-графічної роботи та критерії оцінювання.....	7
4 Вказівки до виконання основної частини.....	8
4.1 Розділ 1. Теоретична частина.....	8
4.2 Розділ 2. Розрахункова частина.....	8
4.3 Вихідні дані.....	14
Рекомендовані джерела.....	19
Додатки.....	22

1 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНОЇ РОБОТИ

У процесі вивчення дисципліни студенти виконують розрахунково-графічну роботу з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних під час вивчення дисципліни «Економіка та ціноутворення на підприємствах туристської індустрії», та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Кожен студент повинен виконати завдання самостійно згідно з варіантом (варіант відповідає номеру студента у журналі групи), самостійно більш ґрунтовно вивчити нормативні документи, що регулюють засади функціонування підприємств туристської індустрії у сфері соціально-економічних відносин.

2 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНОЇ РОБОТИ

Мова розрахунково-графічної роботи – державна, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, послідовність – логічна. Пряме переписування у роботі матеріалів з літературних джерел є неприпустимим.

Роботу оформлюють на аркушах паперу формату А4 (210 x 297 мм). За необхідності допускається використання аркушів формату А3 (297 x 420 мм).

У друкованому варіанті текст розташовується через 1,5 міжрядковий інтервал до тридцяти рядків на сторінці з мінімальною висотою шрифту в 1,8 мм (комп'ютерний набір - 14-й кегль, шрифт – Times New Roman).

Абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж усього тексту роботи і дорівнювати п'яти знакам.

Текст розрахунково-графічної роботи розміщується на аркуші з дотриманням таких розмірів берегів: з лівого боку – 20 мм, з правого – 10 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм.

Структурні елементи роботи: ЗМІСТ, ВСТУП, ОСНОВНА ЧАСТИНА (розділи), ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ.

Розміщувати матеріал розрахунково-графічної роботи потрібно у такій послідовності:

Титульний аркуш.

Завдання на виконання розрахунково-графічної роботи.

Зміст.

Вступ.

Основна частина (складається з двох розділів – теоретичного й аналітичного).

Висновки.

Список літератури.

Додатки.

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

Додатки не нумерують, а їх назви друкують великими літерами симетрично до тексту без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Розділи й підрозділи повинні мати заголовки. Пункти й підпункти можуть мати заголовки. Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів треба починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку розділів не допускається.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має становити один рядок.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї знаходиться тільки один рядок тексту.

Всі сторінки роботи, включаючи додатки, повинні мати порядкову нумерацію в межах всієї роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки в кінці. Вступ і висновок не нумерують. Першою сторінкою вважається сторінка титульного аркуша, друга – змісту, далі – вступ та текст основної частини, висновки, список літератури. Нумери сторінок (починаючи з другої) ставлять у правому верхньому кутку арабськими цифрами без знака №. Не допускається заключати номери сторінок в лапки та інші знаки.

Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення основної частини роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Якщо розділи підрозділяються на декілька основних частин, то їх нумерація здійснюється також арабськими цифрами і складається з номерів розділу її підрозділу, які розділяються крапкою, наприклад 2.5 (п'ятий підрозділ другого розділу).

Цифровий матеріал, як правило, оформляють у вигляді таблиць.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над нею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють. На всі таблиці мають бути посилання в тексті роботи.

У правому верхньому куті розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера, який складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка: наприклад, «Таблиця 2.1» (перша таблиця другого розділу), нижче розміщується назва таблиці. У разі перенесення таблиці на іншу сторінку над подальшими частинами пишеться: наприклад, «Продовження таблиці 2.1».

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

2.1 Титульний аркуш. Титульна сторінка є першою сторінкою роботи і містить дані про виконавця та керівника, найменування теми роботи. Розміщення інформації на титульній сторінці наведено в додатку Д.

2.2 Зміст. Зміст розташовують безпосередньо після титульної сторінки, починаючи з нової сторінки.

До змісту включають: вступ; послідовно перелічені назви всіх розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів (якщо вони мають заголовки) основної частини роботи; висновки; список літератури; додатки.

2.3 Вступ. У вступі обґрунтовують актуальність обраної теми, мету і зміст поставлених завдань, формулюють об'єкт і предмет дослідження.

2.4 Основна частина. Основна частина розрахунково-графічної роботи складається з двох розділів.

РОЗДІЛ 1 Теоретична частина

РОЗДІЛ 2 Аналітична частина. Виконується згідно з вказівками по розробці розрахункової частини, наведеними у пункті 4.

2.5 Висновки. Висновки наводяться в окремому розділі розрахунково-графічної роботи, є стислим викладенням підсумків проведеної студентом роботи. Текст висновків може поділятися на пункти. Обсяг висновків не повинен перевищувати 3 сторінок.

2.6 Список використаних джерел. Список використаних джерел, на які є посилання в основній частині, наводять у кінці тексту роботи, починаючи з нової сторінки. Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарата, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Такий список – одна із суттєвих частин розрахунково-графічної роботи, що віддзеркалює самостійну творчу працю її автора.

Джерела слід розміщувати таким чином: а) Закони України (у хронологічній послідовності); б) укази Президента, постанови уряду (у хронологічній послідовності); в) директивні матеріали міністерств (у хронологічній послідовності); г) монографії, брошури, підручники (абетковий порядок); д) статті з журналів (абетковий порядок); е) інструктивні, нормативні та інші матеріали, що використовуються підприємством (абетковий порядок); ж) іншомовні джерела; з) електронні джерела.

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

**З ЗАХИСТ РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНОЇ РОБОТИ
ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ**

Розрахунково-графічна робота має бути здана викладачеві або на кафедру своєчасно, у встановлений строк. За результатами перевірки викладачем робота може бути повернута студенту для доопрацювання та усунення виявлених недоліків. Після цього студент допускається до захисту розрахунково-графічної роботи.

Процедура захисту включає доповідь студента про виконану роботу, відповіді на запитання викладача з питань, які мали бути розкриті в розрахунково-графічній роботі.

Результати захисту розрахунково-графічної роботи визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Таблиця 1 – Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	<i>відмінно</i>	A
82-89	<i>добре</i>	B
74-81		C
64-73	<i>задовільно</i>	D
60-63		E
35-59	<i>незадовільно</i> з можливістю повторного складання	Fx
0-34	<i>Незадовільно</i> з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, якщо він: у повному обсязі розкрив усі структурні розділи розрахунково-графічної роботи; зробив і оформив всі необхідні розрахунки; оформив роботу відповідно до встановлених вимог; своєчасно здав розрахунково-графічну роботу викладачеві; на захисті доповідав чітко, змістовно й логічно; відповів на всі запитання викладача щодо змісту роботи.

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, якщо він: у достатньо повному обсязі розкрив всі структурні розділи розрахунково-графічної роботи; зробив та оформив всі необхідні розрахунки; оформив роботу відповідно встановлених вимог; своєчасно здав розрахунково-графічну роботу викладачеві; на захисті доповідав чітко, змістовно й логічно; відповів правильно, але з неточностями на запитання викладача щодо змісту розрахунково-графічної роботи.

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, якщо ним: структурні розділи розрахунково-графічної роботи розкриті не в повному об'ємі, в опрацюванні матеріалу допущені певні недоліки; допущені помилки в розрахунках; робота оформлена з явними відхиленнями від стандарту; були порушені строки здачі розрахунково-графічної роботи; доповідь на захисті була представлена недостатньо логічно, змістовно та впевнено; надані відповіді правильні за своєю суттю, але недостатньо чіткі, допущені помилки.

Оцінка «незадовільно» виставляється студентам, які представили розрахунково-графічну роботу на нижчому рівні ніж за вимогами до отримання оцінки «задовільно».

Позитивна оцінка захисту розрахунково-графічної роботи є допуском до підсумкової атестації з дисципліни «Економіка та ціноутворення на підприємствах туристської індустрії».

4 ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ

4.1 РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

У теоретичній частині мають бути розкриті наступні основні питання:

- 1.1 Економічні вигоди туризму для економіки держави, регіону, локальної території;
- 1.2 Індикатори результативності функціонування підприємств індустрії туризму;
- 1.3 Аналіз законодавчих актів, що регулюють функціонування індустрії туризму в Україні.

4.2 РОЗДІЛ 2. РОЗРАХУНКОВА ЧАСТИНА

Основні положення

Економічна ефективність (результативність витрат у грошах) туризму означає одержання економічного ефекту від організації туризму в масштабах держави; туристського обслуговування населення регіону; виробничо-обслуговуючого процесу туристської фірми. Це, в свою чергу, потребує розгляду проблеми визначення народногосподарського критерію ефективності туризму в трьох аспектах - на рівні суспільства, галузі та окремої туристської фірми.

Туризм безпосередньо бере участь у створенні національного доходу країни.

Сукупний внесок туризму в економіку країни включає як прямий так і непрямий вплив.

Прямий вплив - результат витрат туриста на покупку послуг і товарів туризму.

Непрямий вплив – гроші, витрачені туристами в місці перебування, створюють дохід, що приводить до ланцюгової реакції: витрати - доходи - витрати - доходи.

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

Дохід являє собою виторг фірми й підприємств від продажу туристських послуг, товарів. Доход регіону - це податки, отримані із цього виторгу, що залишаються в розпорядженні регіону.

Однією із особливостей туризму є те, що туристський продукт, вироблений на експорт, не вивозиться із країни, а в ній реалізується. Споживач туристського продукту сам переборює відстань, що відокремлює його від туристського продукту, що його цікавить.

Туризм, як торгівлю послугами на світовому ринку, можна назвати невидимий експорт. Він вносить відповідний вклад у платіжний баланс країни.

Наприклад, зважаючи на те, що в Україні розвинений більшою мірою виїзний міжнародний туризм, вивіз валюти значно перевищує її ввіз, що, безумовно, є негативним впливом на економіку країни.

Туристські витрати — споживчі витрати відвідувача, які пов'язані із забезпеченням його потреб як туриста, і здійснені ним перед, протягом та після поїздки та у місцях відвідування.

Головні туристські витрати:

- 1 Комплексні тури (пакет послуг).
- 2 Послуги розміщення (короткотермінового проживання).
- 3 Харчування та напої.
- 4 Послуги пасажирського транспорту.
- 5 Екскурсійне обслуговування.
- 6 Послуги перекладача.
- 7 Організаційні послуги: туроператора, турагента.
- 8 Рекреаційні, культурні, розважальні, спортивні заходи.
- 9 Придбання сувенірної продукції, фототоварів, відвідання магазинів.
- 10 Страхування.
- 11 Інші (у т.ч. фінансові послуги, оренда транспортних засобів тощо).

Для розрахунку обсягів туристської діяльності країни (регіону) використовуються форми статистичної звітності: про пропуск осіб та транспортних засобів через держкордон України, про виїзд громадян України за кордон, про іноземців, які в'їхали до України, про діяльність туристичної організації, про роботу колективних засобів розміщування, звіти про обсяги реалізованих послуг, та звіти про роботу музею.

Основні показники туристської діяльності країни (регіону):

- кількість відвідувачів;
- кількість іноземних (в'їзних) відвідувачів;
- кількість зарубіжних (виїзних) відвідувачів;
- кількість внутрішніх туристів;

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

- кількість екскурсантів;
- середня тривалість перебування = кількість ночівель (туро-днів, ліжко-днів, людино-днів) / кількість туристів;
- показник середньодобових витрат відвідувача = вартість туру/тривалість туру;
- показник обсягу туристського споживання = в'їзне туристське споживання + внутрішнє туристське споживання + виїзне туристське споживання + надходження від в'їзних одноденних відвідувань;
- показник валових туристських витрат в інших країнах – показник, що відображає обсяг туристського споживання громадян України за її кордоном
- кількість суб'єктів галузі туризму = кількість суб'єктів тур діяльності + +кількість готелів та аналогічних закладів + кількість санаторно-курортних (оздоровчих) закладів;
- чисельність працівників галузі туризму = чисельність працівників суб'єктів турдіяльності + чисельність працівників готелів та аналогічних закладів + чисельність працівників санаторно-курортних (оздоровчих) закладів;
- обсяг послуг, наданих підприємствами сфери туризму = обсяг послуг, наданих суб'єктами турдіяльності + доходи від експлуатації готелів та аналогічних закладів + сума вартості продажу всіх путівок санаторно-курортних (оздоровчих) закладів;
- коефіцієнт завантаження засобів розміщення = загальний час перебування приїжджих (ліжко-днів, людино-днів)/ (кількість місць (номерів) закладу *365).

Система економічних показників розвитку туризму включає:

- обсяг туристського потоку;
- стан і розвиток матеріально-технічної бази;
- показники фінансово-економічної діяльності туристської фірми;
- показники розвитку міжнародного туризму.

Туристський потік – це постійне прибуття туристів до країни (регіону). До показників, що характеризують туристський потік відносяться: загальна кількість туристів, у тому числі організованих й самодіяльних; кількість туро-днів (ночівель, ліжко-днів); середня тривалість (час) перебування туристів у країні (регіоні).

Кількість туро-днів (людино-днів) визначається шляхом множення загальної кількості туристів на середню тривалість (у днях) перебування одного туриста в країні (регіоні).

Туристський потік - явище нерівномірне. Тому для характеристики нерівномірності туристського потоку застосовують коефіцієнт нерівномірності,

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

який може бути обчислений трьома засобами, залежно від мети й завдання аналізу динаміки туристського потоку.

Коефіцієнт нерівномірності, % = Кількість туро-днів у місяці максимального туристського потоку, людино-днів *100 % / Кількість туро-днів у місяці мінімального туристського потоку, людино-днів.

Коефіцієнт нерівномірності, % = Кількість туро-днів у місяці максимального туристського потоку, людино-днів *100 % / Річна кількість туро-днів, людино-днів.

Коефіцієнт нерівномірності, % = Кількість туро-днів у місяці максимального туристського потоку, людино-днів *100 % / Середньомісячна кількість туро-днів, людино-днів.

де Середньомісячна кількість туро-днів, людино-днів = Річна кількість туро-днів, людино-днів / 12.

Показники, що характеризують стан і розвиток матеріально-технічної бази туризму, визначають її потужність у даній країні (регіоні).

До них відносяться: ліжковий фонд будинків відпочинку, пансіонатів, турбаз, готелів, санаторіїв і т.п., а також кількість ліжок, наданих місцевими жителями; кількість місць у торговельних залах підприємств харчування для туристів; кількість місць у театрах, відведених для туристів; кількість ванн у водолікарнях, відведених для туристів тощо.

Потужність ліжкового фонду (загальна кількість ліжко-місць) = Кількість ліжко-місць цілорічного використання*365 + Кількість ліжко-місць сезонного використання* Кількість днів сезонного використання.

Показники фінансово-економічної діяльності туристської фірми включають: обсяг реалізації туристських послуг або виторг від реалізації послуг туризму, показники використання робочої сили (продуктивність праці, рівень витрат на оплату праці та ін.), показники використання виробничих фондів (фондовіддача, оборотність оборотних коштів та ін.), собівартість послуг туризму, прибуток, рентабельність, показники фінансового стану туристської фірми (платоспроможність, ліквідність, фінансова стабільність та ін.).

Показники, що характеризують стан і розвиток міжнародного туризму - кількість туристів, що відвідали закордонні країни (визначається по числу перетинання державного кордону); кількість туро-днів відносно іноземних туристів; сумарні грошові витрати, зроблені туристами за час закордонних поїздок.

Розвиток туризму для країни (регіону) має як переваги, так і недоліки.

До переваг слід віднести:

- особисті доходи (заробітна плата працівників туристської та суміжних галузей, доходи власників);
- зайнятість (робочі місця в галузі туризму та суміжних галузях);

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

- комерційні надходження (валові надходження, що створюються завдяки витратам туристів, чистий прибуток підприємств туристської та суміжних галузей);
- державні доходи (податки, збори, доходи державних підприємств);
- частка туризму у формуванні ВВП, ВНП;
- збільшення грошового потоку, в т.ч. надходження іноземної валюти;
- залучення капіталу, в т.ч. іноземного;
- реформується структура відпочинку, яка може бути використана як туристами, так і місцевим населенням.

Основні недоліки:

- вплив на зростання цін на місцеві товари й послуги, на земельні й інші природні ресурси, на нерухомість;
- сприяння відтоку грошей за кордон при туристському імпорті;
- екологічні й соціальні проблеми.

Треба зауважити, що економічна ефективність туризму припускає його розвиток лише паралельно з іншими галузями народногосподарського комплексу. Для характеристики динаміки та ефективності розвитку туристської галузі характеризуються показники, як правило, за 3-5 років.

Система показників, що характеризує динаміку та ефективність розвитку туристської галузі:

1 Темп росту обсягу споживання туристського продукту,
$$\% = \frac{\text{Обсяг споживання туристського продукту в звітному періоді, грн.}}{\text{Обсяг споживання туристського продукту в минулому періоді, грн.}} * 100\%$$

Показник характеризує динаміку обсягу реалізованих послуг і товарів туристського призначення.

2 Темп росту обсягу споживання туристського продукту в зіставних цінах, $\% = \frac{\text{Обсяг споживання туристського продукту в звітному періоді, грн.}}{\text{Обсяг споживання туристського продукту в минулому періоді, грн.}} * 100\%$ / (Обсяг споживання туристського продукту в минулому періоді, грн. * Індекс цін на турпослуги). Характеризує динаміку фізичного обсягу реалізації туристських послуг і товарів.

3 Темп приросту обсягу споживання туристського продукту,
$$\% = \left(\frac{\text{Обсяг споживання туристського продукту в звітному періоді, грн.}}{\text{Обсяг споживання туристського продукту в минулому періоді, грн.}} - 1 \right) * 100\%$$

Обсяг споживання туристського продукту в минулому періоді, грн. = Темп росту обсягу споживання туристського продукту, $\% - 100\%$. Характеризує динаміку обсягу реалізації послуг і товарів туристського призначення.

4 Темп приросту обсягу споживання туристського продукту в зіставних цінах, $\% = \left(\frac{\text{Обсяг споживання туристського продукту в звітному періоді, грн.}}{\text{Обсяг споживання туристського продукту в минулому періоді, грн.}} * \text{Індекс цін на турпослуги} - 1 \right) * 100\%$ / Обсяг споживання туристського продукту в минулому періоді, грн. * Індекс цін на турпослуги = Темп росту обсягу

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

споживання туристського продукту в зіставних цінах, %* -100%. Характеризує динаміку обсягу реалізації послуг і товарів туристського призначення.

5 Фондовіддача основних фондів туристської галузі = Обсяг реалізації туристського продукту, грн. / Середньорічна вартість основних фондів туристських підприємств, грн. Характеризує ефективність використання основних фондів.

6 Рентабельність основних фондів туристських підприємств, % = Чистий прибуток туристських підприємств, грн.*100% / Середньорічна вартість основних фондів туристських підприємств, грн. Характеризує ефективність використання основних фондів.

7 Коефіцієнт завантаження номерного фонду підприємств готельного господарства = Обсяг реалізації готельних послуг, людино-днів/ Середньорічна пропускна спроможність підприємств готельного господарства, людино-днів. Характеризує ефективність використання пропускної спроможності номерного фонду підприємств готельного господарства.

8 Продуктивність праці (виробіток), грн. /людину (або туро-днів/ людину) = Обсяг реалізації туристських послуг, грн. (або туро-днів)/ Середньооблікова чисельність працівників туристських підприємств, осіб. Характеризує ефективність використання трудових ресурсів підприємства.

9 Кількість працюючих на 1000 туристів = Середньооблікова чисельність працівників туристських підприємств, осіб / (Кількість обслужених туристів, осіб *1000). Характеризує ефективність використання трудових ресурсів.

10 Кількість працюючих на підприємствах готельного господарства на 1000 ночівель = Середньооблікова чисельність працівників готельних підприємств, осіб / (Кількість наданих готельних послуг підприємствами, людино-днів *1000). Характеризує ефективність використання трудових ресурсів.

11 Рентабельність трудових ресурсів, % = Чистий прибуток туристських підприємств, грн.*100% / Середньооблікова чисельність працівників туристських підприємств, осіб. Характеризує ефективність використання трудових ресурсів.

12 Мультиплікатор доходів від туризму, % = Зміна чистого національного продукту країни, грн./ Приріст інвестицій в туристську діяльність, грн. Характеризує приріст чистого національного продукту країни від інвестицій в туристську діяльність.

13 Частка туризму в валовому внутрішньому продукту країни, % = Обсяг реалізації послуг і товарів туристського призначення, наданих підприємствами країни, грн..*100%.

Валовий внутрішній продукт країни, грн. характеризує внесок туризму в економіку країни. Валовий внутрішній продукт (ВВП) - узагальнюючий грошовий показник вартості всіх кінцевих товарів (продуктів) і послуг, вироблених на території даної країни за рік.

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

14 Частка туризму в валовому національному доході країни, % = Чистий прибуток туристських підприємств країни, грн.*100%/ Національний дохід країни, грн. Характеризує внесок туризму в економіку країни.

15 Частка туризму в доходах від експорту, % = Доходи (виручка) від реалізації туристських послуг, наданих іноземним туристам, грн.*100%/ Доходи від експорту в країні, грн. Характеризує внесок туризму в економіку країни.

16 Частка туризму в зовнішньоторговельному обороті, % = (Обсяг реалізації послуг іноземним туристам, грн. + Обсяг реалізації послуг, наданих вітчизняним туристам, що подорожують за кордон, грн.)*100% / Зовнішньоторговельний оборот країни, грн. Характеризує питому вагу послуг міжнародного туризму в складі експорту та імпорту країни.

17 Темп росту платежів туристських підприємств до бюджету, % = Обсяг податкових надходжень від туристських підприємств до бюджету у звітному періоді, грн. *100% / Обсяг податкових надходжень від туристських підприємств до бюджету в минулому періоді, грн. Характеризує динаміку податкових надходжень від туристських підприємств до бюджету.

18 Сальдо туристського балансу країни, осіб = Кількість іноземних (в'їжджаючих до країни) туристів, осіб - Кількість вітчизняних туристів, що виїжджають за кордон, осіб. Характеризує співвідношення між в'їжджаючими та виїжджаючими туристами.

19 Сальдо платіжного балансу по статті «Подорожі», грн. = Обсяг реалізації послуг іноземним туристам, грн./ Обсяг реалізації послуг вітчизняним туристам, що подорожують за кордон, грн. Характеризує співвідношення між експортом та імпортом туристських послуг.

20 Рівень зайнятості в туризмі, % = Середньооблікова чисельність зайнятих у туризмі, осіб *100% / Загальна чисельність зайнятих у галузях економіки країни, осіб. Характеризує питому вагу працівників, зайнятих у туризмі в загальній чисельності працюючих країни.

4.3 ВИХІДНІ ДАНІ

Проаналізувати економічну ефективність та результативність функціонування підприємств індустрії туризму Харківського регіону за вихідними даними (Додаток Б).

Завдання 1. ТУРИСТСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Розрахувати та проаналізувати темпи росту та приросту (ланцюгові та базисні) загального обсягу обслужених туристів у цілому по Україні, в тому числі за типами туризму.

1.2 Визначити та проаналізувати зміни питомої ваги окремих типів туризму в загальному обсязі туристських потоків.

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

1.3 Розрахувати та проаналізувати сальдо туристського балансу та простежити його зміни в динаміці.

1.4 Побудувати та проаналізувати графік динаміки різних типів туристських потоків в Україні за останні п'ять років.

1.5 Побудувати та проаналізувати стовпчикову діаграму сальдо туристського балансу України за останні п'ять років.

1.6 Побудувати та проаналізувати колові діаграми структури різних типів туристських потоків в Україні за перший і п'ятий роки динамічного ряду.

1.7 Розрахувати та проаналізувати абсолютні зміни та темпи росту і приросту загального обсягу реалізації послуг по Харківському регіону (у натуральних та вартісних показниках).

1.8 Розрахувати та проаналізувати середню тривалість подорожі. Зробити висновки щодо тенденцій, сформулювати фактори, що впливають на середню тривалість подорожі.

1.9 Розрахувати та проаналізувати середню тривалість подорожі. Зробити висновки щодо тенденцій, сформулювати фактори, що впливають на середню тривалість подорожі.

1.10 Розрахувати та проаналізувати середню вартість 1 туро-дня. Зробити висновки щодо тенденцій, сформулювати фактори, що впливають на середню вартість 1 туро-дня.

1.11 Скласти пояснювальну аналітичну записку, в якій прокоментувати результати розрахунків, графіки та діаграми щодо розподілу туристичних потоків за типами туризму; визначити фактори впливу; надати пропозиції щодо активізації розвитку в'їзного та внутрішнього туризму в Україні, використовуючи світовий досвід та рекомендації Всесвітньої туристичної організації.

**Завдання 2. ГОТЕЛІ ТА АНАЛОГІЧНІ ЗАСОБИ
ТИМЧАСОВОГО РОЗМІЩУВАННЯ ТУРИСТІВ**

2.1 Розрахувати та проаналізувати динаміку змін кількості обслужених туристів (в тому числі іноземних) закладами розміщування Харківському регіону (у натуральних показниках).

2.2 Розрахувати та проаналізувати абсолютні зміни та темпи росту і приросту загального обсягу реалізації послуг розміщування по Харківському регіону (у натуральних та вартісних показниках).

2.3 Розрахувати та проаналізувати середню тривалість перебування у закладах розміщування. Зробити висновки щодо тенденцій, сформулювати фактори, що впливають на тривалість перебування.

2.4 Розрахувати та проаналізувати середню вартість перебування у закладах розміщування. Зробити висновки щодо тенденцій, сформулювати фактори, що впливають на вартість перебування.

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

2.5 Розрахувати та проаналізувати середню вартість 1 доби розміщення. Зробити висновки щодо тенденцій, сформулювати фактори, що впливають на вартість 1 доби розміщення.

2.6 Розрахувати та проаналізувати коефіцієнт якості завантаження. Зробити висновки щодо тенденцій, сформулювати фактори, що впливають на якість завантаження та привабливість засобів розміщування для туристів.

Скласти пояснювальну аналітичну записку, в якій прокоментувати результати розрахунків, графіки та діаграми; визначити фактори впливу; сформулювати чинники, що впливають на кількість обслужених туристів, реалізованих ліжок-місць, тощо закладами розміщування; надати пропозиції щодо активізації діяльності готельного господарства України, використовуючи світовий досвід та рекомендації Всесвітньої туристичної організації.

Завдання 3. САНАТОРНО-КУРОРТНІ ТА ІНШІ ОЗДОРОВЧІ ЗАКЛАДИ

3.1 Розрахувати та проаналізувати динаміку змін кількості обслужених туристів (в тому числі іноземних) оздоровчими закладами Харківському регіону (у натуральних показниках).

3.2 Розрахувати та проаналізувати абсолютні зміни та темпи росту і приросту загального обсягу реалізації оздоровчих послуг по Харківському регіону (у натуральних та вартісних показниках).

3.3 Розрахувати та проаналізувати середню тривалість перебування у оздоровчих закладах. Зробити висновки щодо тенденцій, сформулювати фактори, що впливають на тривалість перебування.

3.4 Розрахувати та проаналізувати середню вартість перебування у оздоровчих закладах. Зробити висновки щодо тенденцій, сформулювати фактори, що впливають на вартість перебування.

3.5 Розрахувати та проаналізувати середню вартість 1 доби розміщення. Зробити висновки щодо тенденцій, сформулювати фактори, що впливають на вартість 1 доби розміщення.

3.6 Розрахувати та проаналізувати коефіцієнт якості завантаження. Зробити висновки щодо тенденцій, сформулювати фактори, що впливають на якість завантаження та привабливість оздоровчих закладів для туристів.

3.7 Скласти пояснювальну аналітичну записку, в якій прокоментувати результати розрахунків, графіки та діаграми; визначити фактори впливу; сформулювати чинники, що впливають на кількість обслужених туристів, реалізованих ліжок-місць, тощо оздоровчими закладами; надати пропозиції щодо активізації діяльності санаторно-курортного комплексу України, використовуючи світовий досвід та рекомендації Всесвітньої туристичної організації.

Формули для розрахунків

Коефіцієнт росту – це відношення величини показника на даний час до його величини за період, що безпосередньо передує або до його величини за який-небудь інший аналогічний час, прийнятий за базу порівняння. Вимірюється у відносних величинах. **Коефіцієнт росту** розраховується наступним чином:

$$\text{базовий } k_i = \frac{y_i}{y_0} ; \quad \text{ланцюговий } k_i = \frac{y_i}{y_{i-1}} .$$

Якщо коефіцієнти росту виражають у відсотках, то їх називають **темпами росту**:

$$T_p = K \cdot 100\%$$

Темп приросту – приростний показник, відношення різниці двох рівнів ряду динаміки до рівня, досягнутого в певний період або до певного моменту часу, прийнятого за базу порівняння. Вимірюється у відносних величинах або у відсотках. Темп приросту може бути розрахований двома способами:

$$\text{базовий } T_n = \frac{y_i - y_0}{y_0} \cdot 100\% ; \quad \text{ланцюговий } T_n = \frac{y_i - y_{i-1}}{y_{i-1}} \cdot 100\%$$

Показниками комерційної ефективності функціонування суб'єктів туристичної діяльності є середня ціна турпутівки, середня вартість одного туродня організованої подорожі.

Середня вартість подорожі розраховується як відношення доходів від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизного податку та аналогічних платежів) до кількості обслужених туристів:

$$\text{Середня ціна 1 турпутівки} = \frac{\text{Доходи від надання туристичних послуг}}{\text{Кількість обслужених туристів}}$$

Середня вартість одного туродня організованого туризму розраховується як відношення доходів від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизного податку та аналогічних платежів) до кількості туроднів за реалізованими туристичними путівками:

$$\text{Середня вартість 1 туродня} = \frac{\text{Доходи від надання туристичних послуг}}{\text{Кількість туроднів за реалізованими путівками}}$$

Середня тривалість подорожі розраховується як відношення кількості фактично наданих туроднів до кількості обслужених туристів:

$$\text{Середня тривалість подорожі} = \frac{\text{Фактично надано туро — днів}}{\text{Кількість обслужених туристів}}$$

МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність та результативність підприємств індустрії туризму»

Показником результативності функціонування готелів та аналогічних засобів розміщування є **коефіцієнт якості завантаження**.

Коефіцієнт якості завантаження – це середня кількість туристів на реалізоване ліжко-місце. Показник характеризує якість завантаження та привабливість засобів розміщування для туристів.

Середня кількість туристів на надане ліжко-місце розраховується як відношення кількості обслужених туристів до кількості фактично реалізованих місць:

$$\text{Середня кількість туристів на місце} = \frac{\text{Кількість обслужених туристів}}{\text{Фактично надано ліжок} - \text{місць}}$$

Показниками комерційної ефективності функціонування засобів розміщування є середня ціна, середня вартість перебування.

Середня ціна ліжко-місця розраховується як відношення доходів від наданих послуг розміщування, тобто плати за проживання (без ПДВ, акцизного податку та аналогічних платежів) до кількості фактично наданих місць:

$$\text{Середня ціна ліжко} - \text{місця} = \frac{\text{Плата за проживання}}{\text{Фактично надано ліжок} - \text{місць}}$$

Середня вартість перебування 1 туриста у закладі розміщування розраховується як відношення доходів від наданих послуг розміщування (плати за проживання без ПДВ, акцизного податку та аналогічних платежів) до кількості обслужених туристів:

$$\text{Середня вартість перебування} = \frac{\text{Плата за проживання}}{\text{Кількість обслужених туристів}}$$

Середня тривалість перебування туриста у закладі розміщування розраховується як відношення кількості фактично реалізованих місць до кількості обслужених туристів:

$$\text{Середня тривалість перебування} = \frac{\text{Фактично надано ліжок} - \text{діб}}{\text{Кількість обслужених туристів}}$$

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Базові

- 1 Агафонова Л. Г. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання : навч. посіб. / Л. Г. Агафонова, О. Є. Агафонова. – Київ : Знання України, 2002. 250 с.
- 2 Балабанов И. Т. Экономика туризма. : Учеб. пособие. / И. Т. Балабанов, А. И. Балабанов. – Москва : Финансы и статистика, 2009. 320 с.
- 3 Горбылева З. М. Экономика туризма. : Учеб. пособие. / З. М. Горбылева. – Минск : БГЭУ, 2012. 154 с.
- 5 Гуляев В. Г. Туризм: экономика и социальное развитие. : Учеб. пособие. / В. Г. Гуляев. – Москва : Финансы и статистика, 2013. 289 с.
- 6 Ткаченко Т. І. Економіка готельного господарства і туризму. Навч. посіб. / Т. І. Ткаченко, С. П. Гаврілюк. – Київ : КНТЕУ, 2013. 326 с.
- 7 Цены и ценообразование : Учеб. пособие. Под ред. В. Е. Есипова. – Санкт-Петербург : Питер, 2012. 182 с.
- 8 Шарапова А. О. Ціноутворення у туризмі : Навч. посіб. / А. О. Шарапова – Київ : КНТЕУ, 2007. 228 с
- 9 Экономика современного туризма: Учеб. пособие. / Под ред. Г. А. Карповой. – Санкт-Петербург : Герда, 2005. 178 с.
- 10 Яковлев Г. А. Экономика и статистика туризма.: Учеб. пособие. / Г. А. Яковлев. – Москва : Изд. РДЛ, 2004. 164 с.

Допоміжні

- 1 Господарський кодекс України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України, 2003. – №18, №19-20, №21-22. – С 144.
- 2 Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» // Відомості Верховної Ради України, 2004. – №13. – С 180.
- 3 Закон України «Про курорти» // ВВР. – 2000. – №50. – С 435-451.
- 4 Курортні ресурси України. – Київ : «Укрпрофоздоровниця», 1999. – 344 с
- 5 Закон України «Про охорону та використання пам'яток історії та культури» // Відомості Верховної Ради. – 2000. – №39.
- 6 Концепції, визначення і класифікації для статистики туризму. Технічний посібник №1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.world-tourism.org>.
- 7 Податковий кодекс України // Відомості Верховної ради України, 2011. – №13-14, №15-16, №17. – С. 112 (зі змінами за Законом України № 3741-VI від 20.09.2011р.).
- 8 Цивільний кодекс України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України, 2003. – №40-14. – С 356.
- 9 Методика розрахунку обсягів туристичної діяльності. – Наказ Державної туристичної адміністрації України та Державного комітету статистики України від 12.11.2003. – №142/394. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1128-03>
- 10 Осипов В. І. Економіка підприємства: Підручник. / В. І. Осипов – Одеса : Маяк, 2005. – 720 с.

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

- 11 Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», зареєстроване в Міністерстві України 14.12.1999 р. за №860/4153.
- 12 Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», зареєстроване в Міністерстві України 19.01.2000 р. за №27/4248.
- 13 Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», зареєстроване в Міністерстві України 20.01.2001 р. за №47/5238.
- 14 Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати», зареєстроване в Міністерстві України 21 червня 1999 р. за №397/3690.
- 15 Сідун В. А. Економіка підприємства: Навч. посіб.: Вид. 2-ге, перероб. та доп. / В. А. Сідун, Ю. В. Пономарьова. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 356 с.
- 16 Слиньков В. Н. Бизнес-план и организация финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. 2-е изд., стереотипное. – Київ : Алерта, 2006. – 456 с.
- 17 Стадницький Ю. І. Просторова економіка: Навчальний посібник / Ю. І. Стадницький, І. В. Бакушевич, Ю. Ю. Стадницька. – Тернопіль : ТІСІТ, 2011. – 400 с.
- 18 Стадницький Ю. І. Просторові аспекти конкуренції технологій: монографія / Ю. І. Стадницький, О. Е. Товкан, А. В. Симак, Л. М. Коваль. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – 95 с.
- 19 Чепурда Л. М. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: Навч. посіб. / Л. М. Чепурда, С. С. Беляева, М. В. Плахотнікова; під заг. ред. Л. М. Чепурди. – Київ : Професіонал, 2005. – 272 с.

Інформаційні ресурси

- 1 Tourism and the world economy [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.unwto.org/facts/eng/economy.htm>
- 2 Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності. ДК 009:2010. - Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.10 р. - №457 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
- 3 Офіційне видання Всесвітньої туристичної організації: UNWTO World Tourism Barometer [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.world-tourism.org>
- 4 Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (UNWTO World Tourism Organization) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.world-tourism.org>
- 5 Офіційний сайт Державного агентства України з туризму та курортів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.tourism.org.ua>
- 6 Офіційний сайт Державної прикордонної служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.pvu.org.ua>
- 7 Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.org.ua>
- 8 Український туристичний портал [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.turkraina.info.news>

ДОДАТКИ

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

Додаток А

ПРИКЛАД ЗАПОВНЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУША

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА імені О.М. БЕКЕТОВА**

Кафедра туризму і готельного господарства

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА

з дисципліни

**«Економіка та ціноутворення на підприємствах
туристської індустрії»**

на тему

**«Економічна ефективність та результативність
підприємств індустрії туризму»**

Виконала: студентка 4 курсу ФМ
гр. МГКТС-2010-1
Томчук Олена
варіант № 5

Перевірила: канд. техн. наук, доц. Нохріна Л. А.

Харків - 2016

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

Додаток Б

ВИХІДНІ ДАНІ

Показники діяльності підприємств туристичної індустрії
Харківської області за п'ять років

Варіант 1

	Туристські підприємства	Готелі та аналогічні засоби розміщування	Санаторно-курортні та інші оздоровчі заклади
Кількість обслужених туристів, тис. осіб			
1 рік	1764	3351	2821
2 рік	1804	3094	2832
3 рік	2014	3287	2869
4 рік	2175	3497	3012
5 рік	2265	3577	3120
у тому числі - іноземців, осіб			
1 рік	287	362	199
2 рік	283	321	221
3 рік	378	358	307
4 рік	416	381	329
5 рік	418	389	340
внутрішніх туристів			
1 рік	915		
2 рік	987		
3 рік	922		
4 рік	951		
5 рік	1201		
Обсяг наданих послуг			
	туро-днів	ліжко-діб	ліжко-діб
1 рік	7002187	8728771	19748162
2 рік	8874686	8166729	19810256
3 рік	12364922	8933848	19978873
4 рік	14701543	9094908	20256554
5 рік	14146885	9755120	20998879
Обсяг наданих послуг, тис. грн.			
1 рік	380328,7	220401,0	555229,0
2 рік	517702,8	377978,3	1049807,7
3 рік	803600,7	581319,1	892296,2
4 рік	1206668,0	745782,0	7682934,0
5 рік	1386132,0	956002,0	1460384,0

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

**Показники діяльності підприємств туристичної індустрії
Харківської області за п'ять років
Варіант 2**

	Туристські підприємства	Готелі та аналогічні засоби розміщування	Санаторно-курортні та інші оздоровчі заклади
Кількість обслужених туристів, тис. осіб			
1 рік	2116,8	4021,2	3385,2
2 рік	2164,8	3712,8	3398,4
3 рік	2416,8	3944,4	3442,8
4 рік	2610	4196,4	3614,4
5 рік	2718	4292,4	3744
у тому числі - іноземців, осіб			
1 рік	344,4	434,4	238,8
2 рік	339,6	385,2	265,2
3 рік	453,6	429,6	368,4
4 рік	499,2	457,2	394,8
5 рік	501,6	466,8	408
внутрішніх туристів			
1 рік	1098		
2 рік	1184,4		
3 рік	1106,4		
4 рік	1141,2		
5 рік	1441,2		
Обсяг наданих послуг			
	туро-днів	ліжко-діб	ліжко-діб
1 рік	8402624,4	10474525,2	23697794,4
2 рік	10649623,2	9800074,8	23772307,2
3 рік	14837906,4	10720617,6	23974647,6
4 рік	17641851,6	10913889,6	24307864,8
5 рік	16976262	11706144	25198654,8
Обсяг наданих послуг, тис. грн.			
1 рік	456394,44	264481,2	666274,8
2 рік	621243,36	453573,96	1259769,24
3 рік	964320,84	697582,92	1070755,44
4 рік	1448001,60	894938,4	9219520,8
5 рік	1663358,40	1147202,4	1752460,8

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

**Показники діяльності підприємств туристичної індустрії
Харківської області за п'ять років**

Варіант 3

	Туристські підприємства	Готелі та аналогічні засоби розміщування	Санаторно-курортні та інші оздоровчі заклади
Кількість обслужених туристів, тис. осіб			
1 рік	2293,2	4356,3	3667,3
2 рік	2345,2	4022,2	3681,6
3 рік	2618,2	4273,1	3729,7
4 рік	2827,5	4546,1	3915,6
5 рік	2944,5	4650,1	4056
у тому числі - іноземців, осіб			
1 рік	373,1	470,6	258,7
2 рік	367,9	417,3	287,3
3 рік	491,4	465,4	399,1
4 рік	540,8	495,3	427,7
5 рік	543,4	505,7	442
внутрішніх туристів			
1 рік	1189,5		
2 рік	1283,1		
3 рік	1198,6		
4 рік	1236,3		
5 рік	1561,3		
Обсяг наданих послуг			
	туро-днів	ліжко-діб	ліжко-діб
1 рік	9102843,1	11347402,3	25672610,6
2 рік	11537091,8	10616747,7	25753332,8
3 рік	16074398,6	11614002,4	25972534,9
4 рік	19112005,9	11823380,4	26333520,2
5 рік	18390950,5	12681656	27298542,7
Обсяг наданих послуг, тис. грн.			
1 рік	494427,31	286521,3	721797,7
2 рік	673013,64	491371,79	1364750,01
3 рік	1044680,91	755714,83	1159985,06
4 рік	1568668,4	969516,6	9987814,2
5 рік	1801971,6	1242802,6	1898499,2

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

**Показники діяльності підприємств туристичної індустрії
Харківської області за п'ять років**

Варіант 4

	Туристські підприємства	Готелі та аналогічні засоби розміщування	Санаторно-курортні та інші оздоровчі заклади
Кількість обслужених туристів, тис. осіб			
1 рік	2469,6	4691,4	3949,4
2 рік	2525,6	4331,6	3964,8
3 рік	2819,6	4601,8	4016,6
4 рік	3045	4895,8	4216,8
5 рік	3171	5007,8	4368
у тому числі - іноземців, осіб			
1 рік	401,8	506,8	278,6
2 рік	396,2	449,4	309,4
3 рік	529,2	501,2	429,8
4 рік	582,4	533,4	460,6
5 рік	585,2	544,6	476
внутрішніх туристів			
1 рік	1281		
2 рік	1381,8		
3 рік	1290,8		
4 рік	1331,4		
5 рік	1681,4		
Обсяг наданих послуг			
	туро-днів	ліжко-діб	ліжко-діб
1 рік	9803061,8	12220279,4	27647426,8
2 рік	12424560,4	11433420,6	27734358,4
3 рік	17310890,8	12507387,2	27970422,2
4 рік	20582160,2	12732871,2	28359175,6
5 рік	19805639	13657168	29398430,6
Обсяг наданих послуг, тис. грн.			
1 рік	532460,18	308561,4	777320,6
2 рік	724783,92	529169,62	1469730,78
3 рік	1125040,98	813846,74	1249214,68
4 рік	1689335,2	1044094,8	10756107,6
5 рік	1940584,8	1338402,8	2044537,6

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

**Показники діяльності підприємств туристичної індустрії
Харківської області за п'ять років**

Варіант 5

	Туристські підприємства	Готелі та аналогічні засоби розміщування	Санаторно-курортні та інші оздоровчі заклади
Кількість обслужених туристів, тис. осіб			
1 рік	2646	5026,5	4231,5
2 рік	2706	4641	4248
3 рік	3021	4930,5	4303,5
4 рік	3262,5	5245,5	4518
5 рік	3397,5	5365,5	4680
у тому числі - іноземців, осіб			
1 рік	430,5	543	298,5
2 рік	424,5	481,5	331,5
3 рік	567	537	460,5
4 рік	624	571,5	493,5
5 рік	627	583,5	510
внутрішніх туристів			
1 рік	1372,5		
2 рік	1480,5		
3 рік	1383		
4 рік	1426,5		
5 рік	1801,5		
Обсяг наданих послуг			
	туро-днів	ліжко-діб	ліжко-діб
1 рік	10503280,5	13093156,5	29622243
2 рік	13312029	12250093,5	29715384
3 рік	18547383	13400772	29968309,5
4 рік	22052314,5	13642362	30384831
5 рік	21220327,5	14632680	31498318,5
Обсяг наданих послуг, тис. грн.			
1 рік	570493,05	330601,5	832843,5
2 рік	776554,2	566967,45	1574711,55
3 рік	1205401,05	871978,65	1338444,3
4 рік	1810002	1118673	11524401
5 рік	2079198	1434003	2190576

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

**Показники діяльності підприємств туристичної індустрії
Харківської області за п'ять років**

Варіант 6

	Туристські підприємства	Готелі та аналогічні засоби розміщування	Санаторно-курортні та інші оздоровчі заклади
Кількість обслужених туристів, тис. осіб			
1 рік	2822,4	5361,6	4513,6
2 рік	2886,4	4950,4	4531,2
3 рік	3222,4	5259,2	4590,4
4 рік	3480	5595,2	4819,2
5 рік	3624	5723,2	4992
у тому числі - іноземців, осіб			
1 рік	459,2	579,2	318,4
2 рік	452,8	513,6	353,6
3 рік	604,8	572,8	491,2
4 рік	665,6	609,6	526,4
5 рік	668,8	622,4	544
внутрішніх туристів			
1 рік	1464		
2 рік	1579,2		
3 рік	1475,2		
4 рік	1521,6		
5 рік	1921,6		
Обсяг наданих послуг			
	туро-днів	ліжко-діб	ліжко-діб
1 рік	11203499,2	13966033,6	31597059,2
2 рік	14199497,6	13066766,4	31696409,6
3 рік	19783875,2	14294156,8	31966196,8
4 рік	23522468,8	14551852,8	32410486,4
5 рік	22635016	15608192	33598206,4
Обсяг наданих послуг, тис. грн.			
1 рік	608525,92	352641,6	888366,4
2 рік	828324,48	604765,28	1679692,32
3 рік	1285761,12	930110,56	1427673,92
4 рік	1930668,8	1193251,2	12292694,4
5 рік	2217811,2	1529603,2	2336614,4

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

**Показники діяльності підприємств туристичної індустрії
Харківської області за п'ять років**

Варіант 7

	Туристські підприємства	Готелі та аналогічні засоби розміщування	Санаторно-курортні та інші оздоровчі заклади
Кількість обслужених туристів, тис. осіб			
1 рік	2998,8	5696,7	4795,7
2 рік	3066,8	5259,8	4814,4
3 рік	3423,8	5587,9	4877,3
4 рік	3697,5	5944,9	5120,4
5 рік	3850,5	6080,9	5304
у тому числі - іноземців, осіб			
1 рік	487,9	615,4	338,3
2 рік	481,1	545,7	375,7
3 рік	642,6	608,6	521,9
4 рік	707,2	647,7	559,3
5 рік	710,6	661,3	578
внутрішніх туристів			
1 рік	1555,5		
2 рік	1677,9		
3 рік	1567,4		
4 рік	1616,7		
5 рік	2041,7		
Обсяг наданих послуг			
	туро-днів	ліжко-діб	ліжко-діб
1 рік	11903717,9	14838910,7	33571875,4
2 рік	15086966,2	13883439,3	33677435,2
3 рік	21020367,4	15187541,6	33964084,1
4 рік	24992623,1	15461343,6	34436141,8
5 рік	24049704,5	16583704	35698094,3
Обсяг наданих послуг, тис. грн.			
1 рік	646558,79	374681,7	943889,3
2 рік	880094,76	642563,11	1784673,09
3 рік	1366121,19	988242,47	1516903,54
4 рік	2051335,6	1267829,4	13060987,8
5 рік	2356424,4	1625203,4	2482652,8

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

**Показники діяльності підприємств туристичної індустрії
Харківської області за п'ять років**

Варіант 8

	Туристські підприємства	Готелі та аналогічні засоби розміщування	Санаторно-курортні та інші оздоровчі заклади
Кількість обслужених туристів, тис. осіб			
1 рік	3175,2	6031,8	5077,8
2 рік	3247,2	5569,2	5097,6
3 рік	3625,2	5916,6	5164,2
4 рік	3915	6294,6	5421,6
5 рік	4077	6438,6	5616
у тому числі - іноземців, осіб			
1 рік	516,6	651,6	358,2
2 рік	509,4	577,8	397,8
3 рік	680,4	644,4	552,6
4 рік	748,8	685,8	592,2
5 рік	752,4	700,2	612
внутрішніх туристів			
1 рік	1647		
2 рік	1776,6		
3 рік	1659,6		
4 рік	1711,8		
5 рік	2161,8		
Обсяг наданих послуг			
	туро-днів	ліжко-діб	ліжко-діб
1 рік	12603936,6	15711787,8	35546691,6
2 рік	15974434,8	14700112,2	35658460,8
3 рік	22256859,6	16080926,4	35961971,4
4 рік	26462777,4	16370834,4	36461797,2
5 рік	25464393	17559216	37797982,2
Обсяг наданих послуг, тис. грн.			
1 рік	684591,66	396721,8	999412,2
2 рік	931865,04	680360,94	1889653,86
3 рік	1446481,26	1046374,38	1606133,16
4 рік	2172002,4	1342407,6	13829281,2
5 рік	2495037,6	1720803,6	2628691,2

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

**Показники діяльності підприємств туристичної індустрії
Харківської області за п'ять років**

Варіант 9

	Туристські підприємства	Готелі та аналогічні засоби розміщування	Санаторно-курортні та інші оздоровчі заклади
Кількість обслужених туристів, тис. осіб			
1 рік	3351,6	6366,9	5359,9
2 рік	3427,6	5878,6	5380,8
3 рік	3826,6	6245,3	5451,1
4 рік	4132,5	6644,3	5722,8
5 рік	4303,5	6796,3	5928
у тому числі - іноземців, осіб			
1 рік	545,3	687,8	378,1
2 рік	537,7	609,9	419,9
3 рік	718,2	680,2	583,3
4 рік	790,4	723,9	625,1
5 рік	794,2	739,1	646
внутрішніх туристів			
1 рік	1738,5		
2 рік	1875,3		
3 рік	1751,8		
4 рік	1806,9		
5 рік	2281,9		
Обсяг наданих послуг			
	туро-днів	ліжко-діб	ліжко-діб
1 рік	13304155,3	16584664,9	37521507,8
2 рік	16861903,4	15516785,1	37639486,4
3 рік	23493351,8	16974311,2	37959858,7
4 рік	27932931,7	17280325,2	38487452,6
5 рік	26879081,5	18534728	39897870,1
Обсяг наданих послуг, тис. грн.			
1 рік	722624,53	418761,9	1054935,1
2 рік	983635,32	718158,77	1994634,63
3 рік	1526841,33	1104506,29	1695362,78
4 рік	2292669,2	1416985,8	14597574,6
5 рік	2633650,8	1816403,8	2774729,6

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

**Показники діяльності підприємств туристичної індустрії
Харківської області за п'ять років**

Варіант 10

	Туристські підприємства	Готелі та аналогічні засоби розміщування	Санаторно-курортні та інші оздоровчі заклади
Кількість обслужених туристів, тис. осіб			
1 рік	1940,4	3686,1	3103,1
2 рік	1984,4	3403,4	3115,2
3 рік	2215,4	3615,7	3155,9
4 рік	2392,5	3846,7	3313,2
5 рік	2491,5	3934,7	3432
у тому числі - іноземців, осіб			
1 рік	315,7	398,2	218,9
2 рік	311,3	353,1	243,1
3 рік	415,8	393,8	337,7
4 рік	457,6	419,1	361,9
5 рік	459,8	427,9	374
внутрішніх туристів			
1 рік	1006,5		
2 рік	1085,7		
3 рік	1014,2		
4 рік	1046,1		
5 рік	1321,1		
Обсяг наданих послуг			
	туро-днів	ліжко-діб	ліжко-діб
1 рік	7702405,7	9601648,1	21722978,2
2 рік	9762154,6	8983401,9	21791281,6
3 рік	13601414,2	9827232,8	21976760,3
4 рік	16171697,3	10004398,8	22282209,4
5 рік	15561573,5	10730632	23098766,9
Обсяг наданих послуг, тис. грн.			
1 рік	418361,57	242441,1	610751,9
2 рік	569473,08	415776,13	1154788,47
3 рік	883960,77	639451,01	981525,82
4 рік	1327334,8	820360,2	8451227,4
5 рік	1524745,2	1051602,2	1606422,4

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

**Показники діяльності підприємств туристичної індустрії
Харківської області за п'ять років**

Варіант 11

	Туристські підприємства	Готелі та аналогічні засоби розміщування	Санаторно-курортні та інші оздоровчі заклади
Кількість обслужених туристів, тис. осіб			
1 рік	2205	4188,75	3526,25
2 рік	2255	3867,5	3540
3 рік	2517,5	4108,75	3586,25
4 рік	2718,75	4371,25	3765
5 рік	2831,25	4471,25	3900
у тому числі - іноземців, осіб			
1 рік	358,75	452,5	248,75
2 рік	353,75	401,25	276,25
3 рік	472,5	447,5	383,75
4 рік	520	476,25	411,25
5 рік	522,5	486,25	425
внутрішніх туристів			
1 рік	1143,75		
2 рік	1233,75		
3 рік	1152,5		
4 рік	1188,75		
5 рік	1501,25		
Обсяг наданих послуг			
	туро-днів	ліжко-діб	ліжко-діб
1 рік	8752733,75	10910963,75	24685202,5
2 рік	11093357,5	10208411,25	24762820
3 рік	15456152,5	11167310	24973591,25
4 рік	18376928,75	11368635	25320692,5
5 рік	17683606,25	12193900	26248598,75
Обсяг наданих послуг, тис. грн.			
1 рік	475410,875	275501,25	694036,25
2 рік	647128,5	472472,875	1312259,625
3 рік	1004500,875	726648,875	1115370,25
4 рік	1508335	932227,5	9603667,5
5 рік	1732665	1195002,5	1825480

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

**Показники діяльності підприємств туристичної індустрії
Харківської області за п'ять років**

Варіант 12

	Туристські підприємства	Готелі та аналогічні засоби розміщування	Санаторно-курортні та інші оздоровчі заклади
Кількість обслужених туристів, тис. осіб			
1 рік	2381,4	4523,85	3808,35
2 рік	2435,4	4176,9	3823,2
3 рік	2718,9	4437,45	3873,15
4 рік	2936,25	4720,95	4066,2
5 рік	3057,75	4828,95	4212
у тому числі - іноземців, осіб			
1 рік	387,45	488,7	268,65
2 рік	382,05	433,35	298,35
3 рік	510,3	483,3	414,45
4 рік	561,6	514,35	444,15
5 рік	564,3	525,15	459
внутрішніх туристів			
1 рік	1235,25		
2 рік	1332,45		
3 рік	1244,7		
4 рік	1283,85		
5 рік	1621,35		
Обсяг наданих послуг			
	туро-днів	ліжко-діб	ліжко-діб
1 рік	9452952,45	11783840,85	26660018,7
2 рік	11980826,1	11025084,15	26743845,6
3 рік	16692644,7	12060694,8	26971478,55
4 рік	19847083,05	12278125,8	27346347,9
5 рік	19098294,75	13169412	28348486,65
Обсяг наданих послуг, тис. грн.			
1 рік	513443,745	297541,35	749559,15
2 рік	698898,78	510270,705	1417240,395
3 рік	1084860,945	784780,785	1204599,87
4 рік	1629001,8	1006805,7	10371960,9
5 рік	1871278,2	1290602,7	1971518,4

**МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність
та результативність підприємств індустрії туризму»**

Додаток В

ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ, ДІАГРАМ ТА ГРАФІКІВ

Таблиця 2.3 – Основні показники діяльності
санаторно-курортного комплексу регіону

Показники	Рік					Відхилення (+/-) 2011р. від		Темп росту 2011 р. в % до	
	2003	2005	2007	2009	2011	2003	2009	2003	2009
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Кількість суб'єктів, одиниць, з них:									
Всього	81	96	95	96	94	13	-2	116,1	97,92
Санаторій	15	15	15	15	15	-	-	-	-
Санаторій-профілакторій	10	10	9	9	8	-2	-1	80	88,89
База відпочинку, інші заклади відпочинку	56	71	71	72	68	12	-4	121,4	94,44
2. Одноразова місткість, ліжко/місць									
Всього	13400	13200	12100	12100	11500	-1900	-600	85,82	95,04
Санаторій	3 600	3 300	3 200	3 100	3 000	-600	-100	83,33	96,77
Санаторій -профілакторій	800	800	600	600	700	-100	100	87,50	116,7
База відпочинку, інші заклади відпочинку	9 000	9 100	8 300	8 400	7 800	-1200	-600	86,67	92,86
3. Обсяг реалізованих послуг, тис. грн.									
Усього	31883,9	35306,5	48343,3	61295,6	93478,4	61594,5	32182,8	293,2	152,5
4. Коефіцієнт використання місткості									
Усього	0,23	0,24	0,24	0,23	0,21				

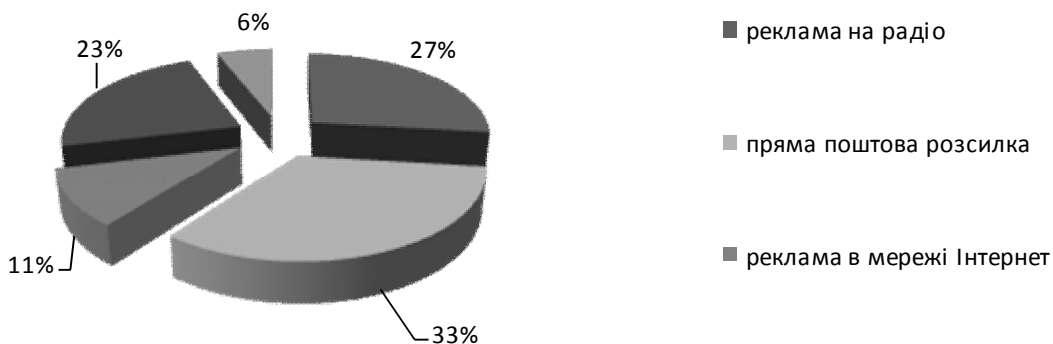

Рисунок 2.4 – Розподіл бюджету інформаційної підтримки проекту

МВ до виконання РГР на тему «Економічна ефективність та результативність підприємств індустрії туризму»

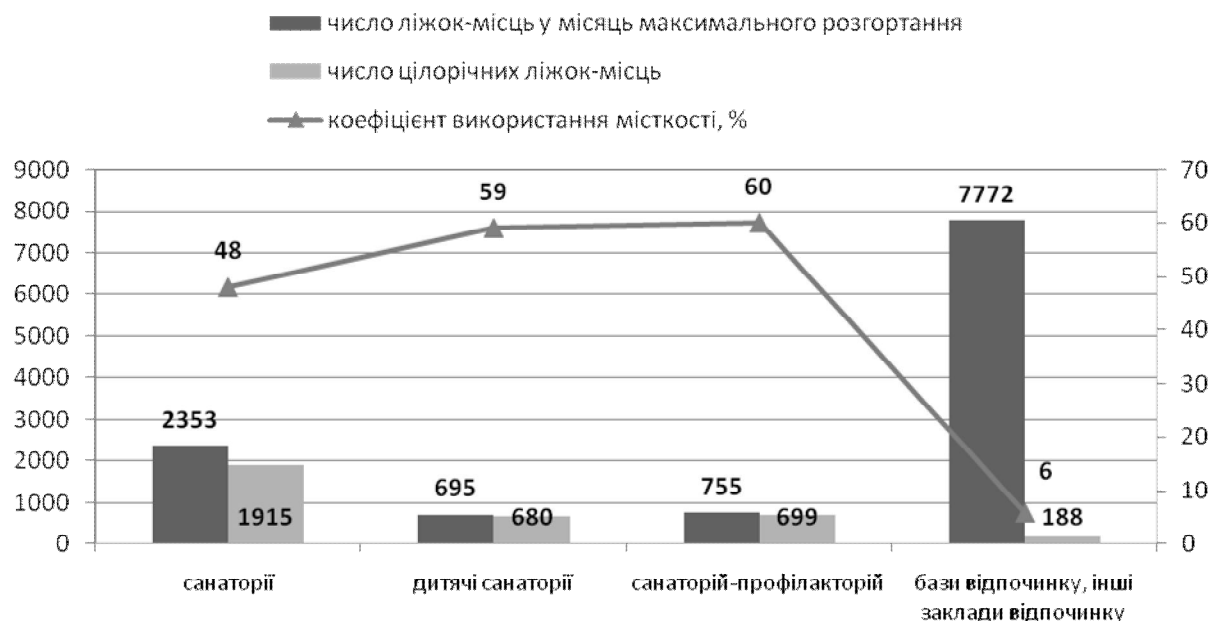

Рисунок 2.2 – Місткість санаторно-курортного комплексу регіону, 2016 р.

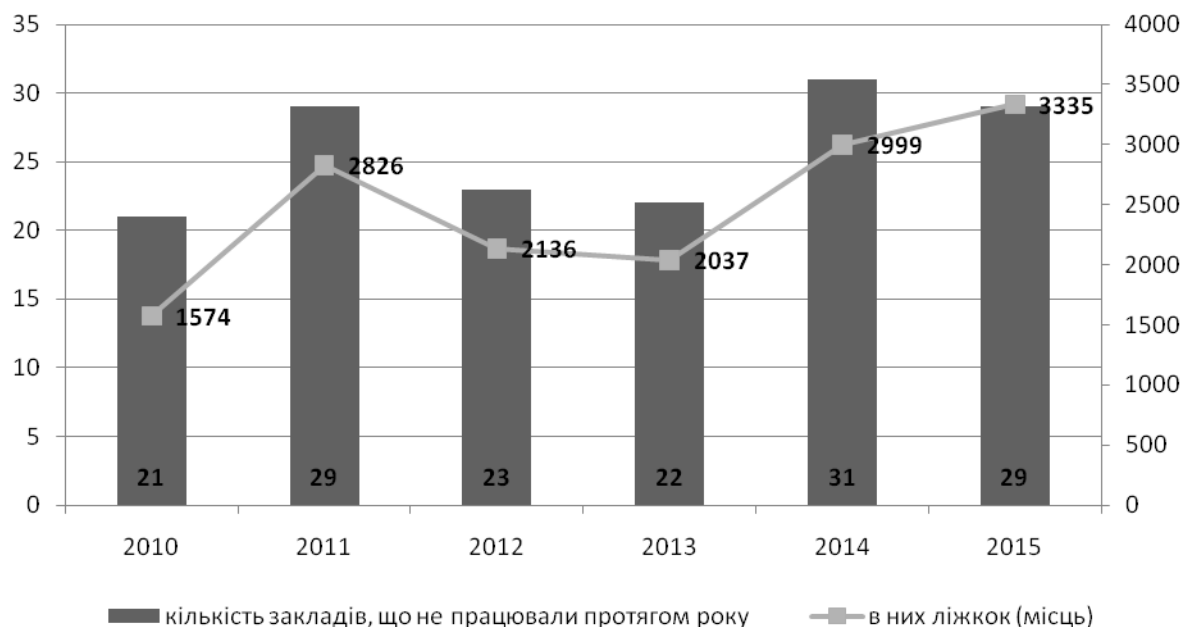

Рисунок 2.4 – Динаміка санаторно-курортних закладів, що не працювали

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до виконання розрахунково-графічної роботи
з дисципліни
**«ЕКОНОМІКА ТА ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
ТУРИСТСЬКОЇ ІНДУСТРІЇ»**
(для студентів 4 та 5 курсів всіх форм навчання
спеціальності 241 – Готельно-ресторанна справа)

Укладач **НОХРІНА** Лариса Анатоліївна

Відповідальний за випуск *Н. М. Богдан*

За авторською редакцією

Комп'ютерний набір *Л. А. Нохріна*

Комп'ютерне верстання *К. А. Алексанян*

План 2016, поз. 432 М

Підп. до друку 21.06.2016. Формат 60×84/16.

Друк на різнографі Ум. друк. арк. 1,3

Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.